

Верховний
Суд

Особливості відправлення правосуддя у цивільних справах в умовах війни: огляд окремих правових позицій Верховного Суду

Наталія Сакара

суддя Касаційного цивільного суду у складі Верховного суду
кандидат юридичних наук, доцент

Підсудність справ за участю внутрішньо переміщених осіб

З позовами до судів за місцем фактичного проживання/перебування можуть звертатися особи, які залишили або покинули своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації та стали на облік як ВПО. В свою чергу, особи, які не стали на облік як ВПО мають звертатись з позовами до судів, на яких була визначена територіальна підсудність судів, які залишаються в зоні бойових дій чи в окупації. Виняток – встановлення фактів народження, смерті, які відбулись на тимчасово окупованій території. Такі заяви подаються у будь-який місцевий суд загальної юрисдикції на території України.

Можливість звернення до суду шляхом направлення документів на офіційну електронну адресу суду

Слід розмежовувати спосіб звернення до суду із вимогами до оформлення процесуального документа. Якщо електронний документ підписаний накладенням електронного підпису, який забезпечує ідентифікацію фізичної особи (за виключенням адвокатів та інших, передбачених пунктом 10 Положення про ЄСІТС осіб), але електронний підпис накладений без використання підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, а процесуальний документ направлений на офіційну електронну адресу суду, то відсутні правові підстави стверджувати, що такий електронний документ не підписаний.

Протилежний підхід нівелює приписи про юридичну силу електронного документа та презумпцію відповідності кваліфікованого електронного підпису власноручному, суперечить частині першій статті 8 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», статті 18 Закону України «Про електронні довірчі послуги».

Вимога про звернення до суду через підсистеми Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи є обов'язковою для осіб, визначених пунктом 10 Положення про ЄСІТС, та тих осіб, які добровільно зареєстрували офіційні електронні адреси в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі.

Звернення фізичної особи (за виключенням адвокатів та інших, передбачених пунктом 10 Положення про ЄСІТС осіб) до суду через офіційну електронну адресу суду з процесуальним електронним документом, який підписаний електронним цифровим підписом, є належним та правомірним способом безпосереднього звернення до суду, що ототожнюється із безпосереднім зверненням до суду через канцелярію або традиційними засобами поштового зв'язку і має кваліфікуватися саме як безпосереднє звернення до суду.

Постанова ВП ВС від 13 вересня 2023 року у справі № 204/2321/22 (провадження № 14-48цс22)

Особливості оформлення документів при зверненні до суду в електронній формі

- ✓ Заяви, що подаються до суду в електронній формі, повинні бути підписані електронним цифровим підписом.

Постанови ВС від 26 травня 2021 року у справі № 565/195/19 (61-2692св20), від 26 квітня 2022 року у справі № 757/6877/21-ц (провадження № 61-15898св21), від 03 лютого 2021 року у справі № 295/12247/19 (61-12247св20), від 22 квітня 2020 року у справі № 360/1789/17 (61-1997св19)

- ✓ Судовий збір сплачується із застосуванням понижуючого коефіцієнту 0,8. Його сплата онлайн в кабінеті клієнта банку відповідає вимогам Закону України «Про судовий збір», а квитанція, що надходить на електронну адресу як підтвердження сплати судового збору, є єдиним можливим документом на підтвердження оплати судового збору онлайн та має доказову силу на виконання його вимог.

Постанова ВП ВС від 16 листопада 2022 року у справі № 916/228/22 (провадження № 12-26гс22), постанова ВС від 27 січня 2021 року у справі № 754/9573/13-ц (754/9573/13-ц)

- ✓ Учасник зобов'язаний надати доказ надсилання листом з описом вкладення іншим учасникам справи копій поданих до суду документів. У випадку, коли інший учасник справи відповідно до внесених ідентифікаційних даних про нього має зареєстрований Електронний кабінет, функціонал Електронного суду в автоматичному режимі надає суду та учаснику справи доказ надсилання до Електронних кабінетів інших учасників справи поданих до суду документів. Проте роздруківка електронного листування щодо надсилання копії апеляційної скарги на електронну адресу іншому учаснику справи не є належним доказом на підтвердження виконання вказаного обов'язку, оскільки не дозволяє суду переконатись у дійсності такого надсилання, а також перевірити, який саме документ було надіслано учаснику справи та встановити факт отримання нею такого направлення.

Постанова ВС від 04 жовтня 2022 року у справі № 910/622/22

P.S. Якщо інший учасник справи відповідно до частини шостої статті 14 цього Кодексу зобов'язаний зареєструвати електронний кабінет, але не зареєстрував його, учасник справи, який подає документи до суду в електронній формі з використанням електронного кабінету, звільняється від обов'язку надсилання копій документів такому учаснику справи (абзац 3 частини сьомої статті 43 ЦПК України)

- ✓ Надсилання копії заяви (скарги) з додатками на електронну адресу (яка не має статусу офіційної) іншим учасникам справи є додатковим способом повідомлення про звернення до суду апеляційної інстанції, однак не є альтернативним.

Постанова ВС від 08 травня 2023 року у справі № 911/2003/22

Особливості оформлення електронного доручення на підтвердження повноважень представника

- ✓ У разі формування електронного доручення за допомогою підсистеми «Електронний суд» від особи не потрібно вимагати додаткового надання паперового примірника такої довіреності або іншого документа, що посвідчує повноваження представника.

Постанови ВС від 08 вересня 2021 у справі № 486/259/21 (61-9466св21), від 25 січня 2023 року у справі № 235/8501/21 (провадження № 61-11615св22)

- ✓ Електронна довіреність, яку можливо надати за допомогою підсистеми «Електронний суд», видається за наявності у відповідної особи довірителя та його представника особистих електронних кабінетів у підсистемі «Електронний суд», що передбачає наявність у таких осіб електронного цифрового підпису. Електронна довіреність видається лише за умови його підписання електронним ключем довірителем за допомогою алгоритмів, визначених у підсистемі «Електронний суд». Надалі така електронна довіреність автоматично додається до позовної заяви, яка подана представником від імені довірителя через підсистему «Електронний суд», разом з цим у користувачів відсутня можливість будь-яким чином впливати на зміст та вигляд такої електронної довіреності, тобто вона формується підсистемою «Електронний суд» самостійно, відповідно до обраного обсягу повноважень представника.

Доручення, сформоване за допомогою підсистеми «Електронний суд», як електронний документ, не вимагає будь-якого засвідчення і є належним документом, що підтверджує повноваження представника у суді.

Постанови ВС від 10 лютого 2022 року у справі № 560/11791/21 (провадження № К/9901/43626/21), 30 березня 2023 року у справі № 580/140/23 (провадження № К/990/4464/23)

Особливості оформлення ордеру на підтвердження повноважень представника

✓ У разі генерування ордеру через «Особистий кабінет адвоката» на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України, він має містити обов'язкові реквізити, визначені Положенням № 41. У випадку автоматичного не заповнення при генерації деяких реквізитів, такі заповнюються адвокатом самостійно.

Накладення адвокатом електронного цифрового підпису на копію ордеру не свідчить про дотримання вимог щодо його змісту, в розумінні Положення № 41, а лише засвідчує його правовий статус електронної копії документа.

29 квітня 2022 року Рада адвокатів України ухвалила рішення № 45 «Про внесення змін до Положення про ордер на надання правничої (правової) допомоги», яким доповнила Положення, зокрема, пункт 10 новим абзацом наступного змісту: «Під час дії воєнного стану на території України дозволяється видача адвокатським бюро/адвокатським об'єднанням ордеру без скріплення його печаткою юридичної особи та без підпису керівника адвокатського об'єднання, адвокатського бюро. Правовідносини між адвокатом, який надає правничу (правову) допомогу на підставі цього ордеру та адвокатським об'єднанням, адвокатським бюро врегульовуються внутрішніми документами цих організаційно правових форм здійснення адвокатської діяльності».

Разом з тим, якщо адвокат звертається до суду не від адвокатського бюро або від адвокатського об'єднання, а індивідуально, тому вимоги пункту 10 Положення у редакції рішення Ради адвокатів України від 29 квітня 2022 року №45 не підлягають застосуванню у цьому випадку.

Отже, обов'язковим реквізитом ордеру, є власноручний підпис адвоката (у графі «Адвокат»).

Постанова ВС від 07 лютого 2023 року у справі № 466/487/22 (провадження № К/990/33710/22), від 22 грудня 2022 року у справі № 450/569/22 (провадження № К/990/25805/22), ухвали ВС від 02 березня 2023 року у справі № 522/14112/22 (провадження № К/990/6305/23), від 07 лютого 2023 року у справі № 466/77/22 (провадження № К/990/25807/22)

Електронний ордер у підсистемі «Електронний суд» формується на підставі паперового ордеру, а отже, має відповідати йому щодо обсягу повноважень адвоката на представництво інтересів довіреної особи (учасника справи) у межах відповідної судової справи.

Так, обов'язковим полем, яке заповнюється адвокатом під час створення електронного ордеру через підсистему «Електронний суд», є зазначення ордеру, на підставі якого видається електронний ордер. Тож об'єм повноважень представника, у тому числі орган, у якому надається правова допомога, визначаються безпосередньо у паперовому ордері, та електронний ордер, сформований у підсистемі «Електронний суд», має відповідати такому складеному паперовому ордеру

Зазначення у електронному ордері, сформованому через підсистему «Електронний суд», що він виданий на підставі іншого ордеру, переконливо доводить, що такий електронний ордер не є самодостатньою підставою для виникнення у адвоката повноважень на представництво інтересів особи, якій надається правова допомога. Первісно повноваження у певних обсягах та межах виникають у представника на підставі паперового ордеру, якому безумовно має відповідати й електронний ордер, сформований у підсистемі «Електронний суд», на підставі якого адвокат може представляти інтереси учасника справи у підсистемі «Електронний суд».

Та обставина, що у електронному ордері, сформованому у підсистемі «Електронний суд», зазначається про представництво інтересів довіреної особи у судах, не спростовує наведених висновків Верховного Суду, адже електронний ордер, сформований у підсистемі «Електронний суд», формується із застосуванням вбудованого текстового генератора без можливості довільного формування тексту ордеру, а шляхом заповнення форм, передбачених Інструкцією.

Ухвала ВС від 22 травня 2023 року у справі № 713/2857/21 (провадження № 61-12392св22), Постанова ВС від 08 червня 2023 року у справі № 466/566/22 (провадження № К/990/25689/22)

Повідомлення на електронну пошту, зазначену учасником справи

Верховний суд виходить з того, що якщо учасник надав суду електронну адресу (хоча міг цього і не робити), зазначивши її у заяві (скарзі), то слід припустити, що учасник справи бажає, принаймні не заперечує, щоб ці засоби комунікації використовувалися судом. Це, в свою чергу, покладає на учасника справи обов'язок отримувати повідомлення і відповідати на них. З огляду на це, суд, який комунікує з учасником за допомогою повідомлених ним засобів, діє правомірно і добросовісно. Тому слід виходити з **«презумпції обізнаності»**: особа, якій адресовано повідомлення суду через такі засоби комунікації, знає або принаймні повинна була дізнатися про повідомлення.

Постанови ВС від 27 квітня 2023 року у справі № 727/474/16-ц (провадження № 61-8157св22), від 26 квітня 2023 року у справі № 127/32270/21 (провадження № 61-12567св22), від 20 січня 2023 року у справі № 465/6147/18 (провадження № 61-8101св22), від 30 листопада 2022 року у справі № 759/14068/19 (провадження № 61-8505св22), від 30 листопада 2022 року у справі № 725/486/22 (провадження № 61-7107св22)

Суд ураховує, що в умовах воєнного стану надсилання судових рішень на електронну пошту, яка зазначена учасником процесу в поданих ним документах як власна електронна адреса, є доцільним і спрямованим на досягнення мети, яка полягає у повідомленні учасника процесу про ухвалені судові рішення.

Постанова ВС від 28 квітня 2023 року у справі № 904/272/22

З метою забезпечення єдності судової практики справа № 454/1883/22 11 жовтня 2023 року прийнята до розгляду ВП ВС (провадження № 14-117цс23) з метою відступу від правової позиції щодо можливості використання «презумпції обізнаності»

Виклик шляхом оголошення на офіційному веб-сайті судової влади України

Учасники судового процесу, яких можливо повідомляти в такий спосіб:

- **Будь-який учасник справи** за умови, якщо остання відома адреса місця проживання (перебування), місцезнаходження або місця роботи знаходиться на тимчасово окупованій території у разі відсутності електронного кабінету;

Стаття 12-1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», Ухвала ВС від 28 листопада 2022 року у справі № 757/2884/20-ц (провадження № 61-9211ск22), Постанови ВС від 10 квітня 2020 року у справі № 415/7119/15-ц (провадження 61-7829св18), від 13 лютого 2019 року у справі № 463/4305/15-ц (провадження № 61-12164св18)

- Лише **відповідач, третя особа, свідок**, зареєстроване місце проживання (перебування), місцезнаходження чи місце роботи якого невідоме, а також **заінтересована особа** у справах про видачу обмежувального припису

Частина 11 статті 128 ЦПК України, постанови ВС від 11 листопада 2022 року у справі № 0417/2-4308/2011 (провадження № 61-12162св21), від 05 жовтня 2022 року у справі № 757/72370/17 (провадження № 61-17265св20), від 10 серпня 2022 року у справі № 757/28189/20-ц (провадження № 61-6264св22), від 14 грудня 2022 року у справі № 372/3482/19 (провадження № 61-6154св22), від 22 червня 2022 року у справі № 555/1772/11 (провадження № 61-4319св22), від 03 лютого 2021 року у справі № 309/1214/16-ц (провадження № 61-14277св20), від 09 серпня 2023 року у справі № 158/3041/21 (провадження № 61-3363св23).

Розгляд справи під час оголошення повітряної тривоги

При вирішенні питання про наявність підстав для відкладення розгляду справи, у якій на початок судового засідання оголошено сигнал «повітряна тривога» суд має керуватися пріоритетом збереження життя здоров'я людини, а обов'язком суду є сприяти учасникам судового процесу в реалізації ними процесуальних прав, зокрема на участь у судовому розгляді, та виходити з того, що відсутній учасник справи не з'явився в судові засідання з об'єктивних і поважних причин, за відсутності клопотання про розгляд справи за його відсутності. Обставини оголошення сигналу «повітряна тривога» у певному регіоні необхідно вважати загальновідомими, тобто такими що не потребують доказування, а неявка у судові засідання учасників справи може бути спричинена такою надзвичайною ситуацією, яка об'єктивно унеможлиблює завчасне подання клопотання про відкладення розгляду справи з цих причин.

Постанова ВС від 04 квітня 2023 року у справі № 523/11536/19 (провадження № 61-12110св22)

Доводи касаційної скарги про те, що представник позивача спізнився в судові засідання на незначний період часу, що було викликано повітряною тривоگوю, аналогічні доводам апеляційної скарги, яким суд апеляційної інстанції надав належну правову оцінку.

Так, апеляційний суд вірно зазначив, що у м. Києві та Київській області повітряна тривога 10 березня 2023 року тривала з 09 год. 12 хв. до 10 год. 34 хв.

Отже, ці обставини не могли бути поважною причиною неявки позивача та його представника в судові засідання, призначене на 12 год. 30 хв., тобто через дві години після закінчення повітряної тривоги.

Доказів того, що запізнення сталось через чергу на вході в суді, матеріали справи не містять. У справі також відсутні відомості про повідомлення позивачем або його представником суду щодо запізнення останнього в судові засідання.

Постанова ВС від 25 жовтня 2023 року у справі № 369/12104/20 (провадження № 61-12051св23)

Зупинення провадження у справі

При вирішенні питання про закінчення провадження у цій справі, апеляційний суд не звернув належної уваги на те, що позивач, присутній у судовому засіданні в залі суду, та його представник заперечували проти закінчення провадження у справі, що підтверджується протоколом судового засідання (т. 2, а. с. 261, 262). У касаційній скарзі позивач також наполягає на розгляді апеляційним судом справи за його позовом про поновлення на роботі, стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу, стягнення моральної шкоди.

ОСОБА_1, призначений на військову службу 14 квітня 2022 року, активно приймає участь у розгляді справи, наполягає на завершенні апеляційного перегляду справи, рішенням суду першої інстанції від 16 січня 2023 року у якій вирішено трудовий спір. Дії відповідача, який наполягає на закінченні провадження у справі з апеляційного перегляду рішення, ухваленого не на його користь, з посиланням на обставини, з ним не пов'язані, не відповідають принципу добросовісності. За таких обставин інститут закінчення провадження у справі не може бути застосований у цій справі на шкоду інтересам позивача, меті цього інституту та принципам цивільного судочинства.

Постанова ВС від 15 серпня 2023 року у справі № 174/760/21 (провадження № 61-8044св23)

Членство у добровольчому формуванні не звільняє від обов'язку проходження строкової військової служби, військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, військової служби за призовом осіб офіцерського складу, військової служби за призовом осіб із числа резервістів в особливий період (пункт 6 Положення про добровольчі формування територіальних громад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1449).

Отже, перебування заявника у складі добровольчого формування територіальної громади не є підставою для закінчення провадження у цій справі на підставі пункту 2 частини першої статті 251 ЦПК України.

Постанова ВС від 04 липня 2023 року у справі № 623/2015/21 (провадження № 61-6270св23)

Проведення судового засідання в режимі відео-конференції

- ✓ Проведення судового засідання в режимі відеоконференції є правом, а не обов'язком суду.

Постанова ВС від 31 січня 2023 року у справі № 906/943/18

- ✓ При призначенні усного слухання справи суд зобов'язаний забезпечити право учасників справи брати участь в судових засіданнях, що є елементом гласності і відкритості судового процесу як однією із основних засад судочинства; складовою забезпечення цього права є участь учасника справи у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду; оскільки участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції є правом учасників справи, у задоволенні відповідної заяви учасника справи суд може відмовити лише у випадках передбачених законом, тобто за відсутності у суді відповідної технічної можливості або коли явка цього учасника справи в судові засідання визнана судом обов'язковою, а під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), таке право учасника справи є безумовним, у тому числі з використанням власних технічних засобів.

Постанова ВС від 09 серпня 2023 року у справі № 161/10117/21 (провадження № 61-3239св22)

- ✓ Відповідно до пункту 7 частини третьої статті 2 ЦПК України зазначена ухвала є обов'язковою до виконання, оскільки ухвала суду також віднесена до судових рішень згідно із пунктом 2 частини першої статті 258 ЦПК України. Отже, Київський апеляційний суд не може ігнорувати обов'язковість виконання власного судового рішення. Тому, якщо Київський апеляційний суд задовільнив клопотання учасника справи про його участь у розгляді справи у режимі відеоконференції, то зняття справи з розгляду у призначену дату не означає анулювання задоволення цього клопотання. Якщо відповідний учасник не звернувся з новим клопотанням щодо порядку його участі у розгляді справи, яке відміння його попереднє клопотання щодо участі у режимі відеоконференції, то призначення знятої з розгляду справи на нову дату передбачає участь відповідного учасника справи у режимі відеоконференції.

Постанова ВС від 16 серпня 2023 року у справі № 753/19205/21 (провадження № 61-7320св22)

Процесуальні особливості вирішення питання щодо можливості розгляду справи з використанням відеоконференції:

- ✓ Особа, яка займає процесуальний статус учасника справи, має право не пізніше п'яти днів до дня проведення судового засідання подати у будь-якій формі заяву про участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції, направивши її копію іншим учасникам справи.
Ухвала ВП ВС від 13 липня 2022 року у справі № 910/5201/19 (провадження № 12-37гс21), Постанова ВС від 09 червня 2021 року у справі № 521/14321/19 (провадження № 61-11753св20)
- ✓ Порухення строків подання заяви про розгляд справи в режимі відеоконференції, встановлених в частині 2 статті 212 ЦПК України, є однією з підстав для відмови у її задоволенні та залишення без розгляду.
Постанова ВС від 27 травня 2021 року у справі № 752/17491/17 (провадження № 61-161св19), від 20 березня 2020 року у справі № 184/1401/16-ц (провадження № 61-6167св18), від 14 липня 2021 року у справі № 910/11884/19
- ✓ Розгляд заяви про участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції, навіть якщо остання надійшла з порушенням строків, встановлених частиною другою статті 212 ЦПК України, має здійснюватися до судового засідання, крім випадків подання такої заяви в день проведення судового засідання.
Постанови ВС від 27 липня 2022 року у справі № 580/1802/20 (провадження № К/990/8511/22), від 22 березня 2023 року у справі № 466/4418/21 (провадження № 61-763св23)
- ✓ Нерозгляд заяви про участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції, неповідомлення вчасно учасника про розгляд справи без застосування відеоконференції фактично призводить до порушення порядку належного повідомлення про час і місце розгляду справи.
Постанова ВС від 08 березня 2023 року у справі № 398/2365/17 (провадження № 61-12194св22), від 23 лютого 2022 року у справі № 904/5816/20, від 09 грудня 2020 року у справі № 675/1175/17 (провадження № К/9901/50648/18, К/9901/50827/18)
- ✓ Копія ухвали про задоволення заяви сторони про участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції в обов'язковому порядку має направлятися учасникам справи. Її невручення є підставою для відкладення розгляду справи, оскільки в матеріалах справи будуть відсутні відомості про вручення судової повістки й, відповідно, учасник справи буде вважатися таким, що не повідомлений належним чином про час та місце розгляду справи
Постанова ВС від 14 квітня 2021 року у справі № 343/1397/19 (провадження № 61-13703св20), від 11 березня 2021 року у справі № 803/12/20 (провадження № 61-10423ав20), від 09 жовтня 2020 року у справі № 320/463/17 (провадження № 61-41837св18)
- ✓ Процесуальне законодавство не містить приписів, які унеможлилювали б звернення до суду з єдиним (одним) клопотанням (заявою) щодо участі у всіх судових засіданнях по справі в режимі відеоконференції або передбачали звернення виключно з окремим клопотанням (заявою) щодо кожного судового засідання.
Постанова ВС від 23 березня 2023 року у справі № 905/2371/21

Ризики, на які слід зважати, під час проведення судового засідання в режимі відеоконференції

- ✓ Здійснюючи подання заяви щодо участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції, учасник або його представник повинен усвідомлювати наслідки та ризики, які може він понести або особа, яку він представляє, у випадку неможливості участі в судовому засіданні в відеоконференції.

Постанови ВС від 16 листопада 2021 року у справі № 910/8690/20; від 18 травня 2021 року у справі № 923/378/17

- ✓ У випадку, якщо у позовній заяві позивач визначив спосіб своєї участі у справі в режимі відеоконференції у конкретному суді, але в подальшому заявляє клопотання про відкладення судових засідань, обгрутовуючи їх обставинами (наприклад, важким фінансовим станом), які унеможливають його явку до цього суду, але такі обставини існували і на час звернення з позовом, наведене свідчить про недобросовісність дій та не може вважатися поважною причиною неявки в судові засідання.

Постанова ВС від 28 березня 2023 року у справі № 711/7486/19 (провадження № 61-10183св21)

- ✓ Задовольняючи заяву про участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції, суд має зважати на те, чи просить учасник справи дозволити йому участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції або поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів, або в приміщенні конкретного суду.

Постанова ВС від 10 травня 2023 року у справі № 208/6136/15 (провадження № 61-1861св23)

- ✓ У випадку задоволення заяви учасника про участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції в приміщенні іншого суду, обов'язок щодо забезпечення можливості реальної участі учасника в судовому засіданні покладається на суд, якому доручено проведення відеоконференції.

Постанова ВС від 26 січня 2022 року у справі № 537/5256/19 (провадження № 61-634св21)

Встановлення фактів, що мають юридичне значення

Справа щодо встановлення факту самостійного виховання дитини, зокрема, з метою (згідно з доводами заявника) отримання соціальної допомоги як батьку, що самостійно виховує дитину, а також отримання відстрочки від мобілізації прийнята на розгляд ВП ВС з метою вирішення питання щодо можливості її розгляду в порядку цивільної юрисдикції.

Ухвала ВП ВС від 26 жовтня 2023 року у справі № 201/5972/22 (провадження №14-132цс23)

Справа «щодо відступлення від твердження: «вимоги про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без реєстрації шлюбу з військовослужбовцем, який загинув (помер) під час участі в бойових діях та забезпеченні здійснення заходів з національної безпеки і стримуванні збройної агресії російської федерації, не підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства»" прийнято до розгляду Великою Палатою Верховного Суду.

Ухвала ВП ВС від 11 жовтня 2023 року у справі № 560/17953/21 (провадження № 11-150апс23)

Відновлення втраченого судового провадження

Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду встановив, що висновок апеляційного суду про застосування за аналогією закону приписів частини четвертої статті 494 ЦПК України та закриття апеляційного провадження у зв'язку з неповним відновленням втраченого судового провадження не ґрунтується на положеннях цивільного процесуального законодавства та призвів до обмеження права заявниці на доступ до правосуддя.

Постанова ВС від 12 червня 2023 року у справі № 2-7985/2003 (провадження № 61-9312сво22)

Питання щодо відступу від зазначеного висновку ухвалою від 18 жовтня 2023 року у справі № 2-о-23/11 (провадження № 61-8577св23) передано на розгляд ВП ВС.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!